

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

Prologus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

AUCTORE
ANONYMO.

munibus Gallicis a Conchensi canobio distet, potuit inde Arinidus uno die Conchas perventire, una cum ablato S. Fidis corpore.

dd *Vide, quæ ea de re in Commentario diximus num. 39 et 46.*

ee *De tempore hujus translationis, deque hoc Carolo Minore vide disputata a num. 40. Ceterum non est, quod contra fixam a nobis hujus translationis epocham objiciantur verba Mabillonii tom. II Annal. Benedict. pag. 401, ubi cum dixisset, Conchense monasterium existisse anno vigesimo primo Ludovici, tum Aquitanorum regis, id est, anno octingentesimo primo, mox subdit: In plerisque chartis ejus loci, quas Cointius vidit, situs dicitur in pago Ruthenico... fundatus in honore Domini nostri Jesu Christi et sanctæ Mariæ Virginis, ac sancti Petri, Apostolorum principis, ubi SANCTUS VINCENTIUS, MARTYR AGINNENSIS, ET SANCTA FIDES REQUIESCUNT, unde monasterium S. Fidis non raro appellatur. Etenim, tametsi verissimum sit, post translatas ad Conchense canobium S. Fidis reliquias, illud passim sub nomine S. Fidis venisse, nusquam tamen seu Cointius, seu Mabillonius chartam aliquam produxit, ex qua liqueat, ante annum Christi 886 vel 887 hoc ei nomen fuisse inditum.*

ff *Consule Commentarium num. 39 et 46.*

TRANSLATIO ALTERA

S. FIDIS VIRG. ET MART.

AD MONASTERIUM CONCHENSE,

Auctore anonymo a.

*Ex veteri Ms. reginæ Sueciæ
in pergamento, signato
num. 744.*

PROLOGUS.

C
Anonymus,
licet inter
Sanctorum
biographos

Magnificus et perpes Rex cælorum, sicut ante mundi exordium Patris inextricabilis sapientiæ monarchia solus omnium creaturarum finem una cum initio, dum adhuc non essent, mirifice prospexit, non secus Christos b suos posthæc futuros elegit, qui propositum sanctitatis a primis cunabulis assumpsere, qui et sola theoricæ interioris hominis oculo intuentes, adeo privilegio fidei præpolluere et in constantia agonis incepti fixi persistere, ut tyrannica jussa gentiliumque vafra lenocinia insuperque omnia tormentorum genera aspernantes, ad idola vana et damnosa a cervicosis persecutoribus, mortem minitantes, inflecti blande asperere nequiverere; sed potius pro nomine Jesu, propugnatoris eorum, agonistæ d fortissimi in hujus peregrinationis prælio perseveravere, et cum insigni trophæo ad patriam redeuntes, militiæ peractæ bravia a Domino suo receperunt. Quorum victoria mentio ut penes terrigenas, veluti cœlicolas, solemniter constaret, pari providentia idem mirabilis Dispositor, exordii expers, succiduos fideles, librariosque Philochristos e deesse renuit,

qui eorum egregium triumphum et palmam D martyrii, sive miracula, litteris traderent, quas sequacibus suis ad themata f recte vivendi et prærogativam doctrinæ reliquerunt.

2 Inter quos tam præclari negotii viros unus quidem ego ex modernis g rudis, omniumque infimus, nec in numero tantorum scilicet habendus, et, licet nullius sophismatis stemate vel virore fulcitus h, tamen benevolentia profusius, quam possibilitatis gratia, coactus, unius Christi virginis martyrisque, nomine Fidei, quæ etiam tam opere, quam vocamine Fidei nobilis *, translationem stilo prætitulare præsumo: et ne forte aridioris ingenii culpa attrita attonitus i, paulo tardius accedo, verumtamen, opitulatione contemplativa aspirante, pro viribus ordiendi scribere eandem aggrediar; pro viribus, inquam, non ad comparationem, utpote illustrium, qui trigeri k immani in pelagus voluminum tam innumerabilium, carbasis sinuosus flatibus Austri extensis, in altum tanti freti protrudere non metuunt, quos nec Borææ effleri spiramina, execrabiliter flantia, infestant, nec minaces fluctus tumidi maris terrificant.

3 Sed quo animus tendit rapido ventorum cursu, ut velox sagitta l celemata m exercendo antevolans? Quin imo parvo lembulo n littus contis tangens, velis carens, proprioque sudore navalis remigans, minores undas tutius sulco, sicque paulatim prodeundo ad jam prædestinatam metam, tum demum fatigatus quandoque perstringo o. Itidem hic Opus lector artificiosum ne quærites, non facietæ urbanitatis locutionem, non rhetorum eloquentiæ profunditatem, sed arctius vacillantis ingenii paupertatem adesse cognoscas, qui, ut superius prætexui, amplius benignitatis quam auctoritatis causa, exercitio huic implicitus *. Præter hæc tamen, summo cooperante Opifice, ipsaque Dei pietate magistra, opemque roante, ad vota spontanea pervenire usque desidero, eaque persolvere, prout pollicitus sum, non recusabo.

ANNOTATA.

a *Consule, quæ de hujus anonymi ætate et fide disputarimus in Commentario a num. 34.*

b *Unctos seu chrismate salutis in Baptismo, seu Chrismate Confirmationis, ac, ut verbo uno dicam, Christianos anonymus hic significat.*

c *Videtur anonymus hac voce indicare voluisse res divinas, factasse a Deo mysteriorum revelationes; quo sensu tamen hanc vocem alibi non reperi.*

d *Id est, pugiles seu athletæ pro Christi nomine. Eadem voce utitur Arnobius in Psalmum 93: Quæso te, agonista fortissime, indica mihi, quo ordine hostium impetus evasisti.*

e *Seu Christi amantes scriptores, qui martyrum certamina litteris commendarent.*

f *Thema hic pro norma seu exemplo sumitur.*

g *Cum hic auctor post annum Christi 1020, uti num. 35 in Commentario diximus, Opus suum conscripsisse videatur, modernum Martyrii S. Fidis scriptorem merito sese vocavit.*

h *Sophisma hic pro rhetorica et elegantiori dictione, stema vero pro schemate, fulcitus autem, antiquatum participium, pro fultus adhiberi videntur. Sic apud S. Augustinum lib. 11 de Doctrina Christiana sermo, non captiosus, sed tamen abundantius, quam gravitatem decet, ornamenta consectans, sophisticus dicitur. Videas quoque apud*

D
se minimum
et indiscertum
esse, sciat.

f

g

h

* supple fuit

i

k

E
tamen Trans-
lationem
S. Fidis rudi
stilo scribere
aggreditur.

l

m

n

o

* forte suppl.
fui

A *apud Cangium in Lexico stema pro schemate. Itaque, si bene anonymum nostrum capio, indicat, se elegantis dictionis exemplar, quod imitatur, ante oculos non habuisse, cum Translationis historiam conscripturus erat.*

i *Videntur hic voces quaedam deesse, quæ sensum compleant; vel fortassis pro ne legendum est nec, ut sensus ejus sit, et nec ob eloquentiæ imperitiæ tardius ad hoc Opus accedo, sed pro viribus scribere aggredior eto.*

k *Trigeri immani, id est, triremi magna. Sic Ariulfus de Miraculis S. Richardi cap. 3: Fuit quædam trigeris magna et fortis, quæ plena hominibus armatis cursu veloci tendebat properare in Hierusalem.*

l *Sagitta, inquit Cangius in Lexico, navigii species... sic dicta quod velox sit. Adhibetur in charta Guillelmi II, regis Siciliae, in Bullario Casinensi tom. II, pag. 191: «Concedimus etiam» prætaxato monasterio liberam potestatem » semper habendi quinque sagittas in portu » Panormi et mari, eidem civitati adjacenti. » Plura vide de hoc navigii genere apud laudatum Cangium.*

B *m Celeumata pro celeusmata, quæ vox Græca est, significans cantum nautarum, quem in prosperis præsertim concinebant, de quo vide Cangium in Lexico.*

n *Lembulus est scapha exigua, quæ conto seu longa pertica protrudi, vel remis agi solet.*

o *Quid sibi velit allegorico hoc sermone anonymus, mox verbis propriis exponit, dum ait, sermonis sublimioris elegantiam in hac sua lucubratione a lectore quærendam non esse; quod verissime ab eo dictum fuisse, nemo non judicabit.*

CAPUT II.

S. Fidis Sociorumque martyrium, sepultura, ac dein corporum inventio et elevatio: patrata Aginni a S. Fide miracula: Conchensis cænobii situs: Arinisdî, Conchensis monachi, artes ad auferendum S. Fidis corpus.

Cum S. Fidis Sociorumque martyrum corpora

a
b

* l. fuisset

Tempore igitur Diocletiani et Maximiani a Romulei regni sceptris regentium tanta rabies tyrannidis eorum in Christianos furuit, ut per omnes terminos imperii illorum, scilicet a mari Orientali usque ad Occidentale, a Daciano b sceleratissimo, ab edictu ipsorum directo, per singulas civitates persecutio fidelium crudeliter exerceretur. Accidit ergo ea tempestate, ut idem prophanus præses ad Occiduas oras transiens, Agennum urbem ingrederetur; dumque ferox Christicolarum quæstio facta fieret*, generosissima virgo genere, sed generosior sanctitate, Dei ancilla, Fides, ejusdem loci incola, pollutis scelestissimi tortoris manibus primum allata est; quam cum ad simulacra compellere non prævaleret, post cratem ignitam prunarumque ambustionem cum Caprasio, Primo atque

Feliciano c cæterisque compluribus spiculatoris gladio martyrium feliciter consummavit.

5 De eorum vero Martyrum corporibus, parvulus adhuc mitis Christi grex, sollicitus, clam præ metu diræ gentilitatis sacrosanctum [corpus] colligens cum diligentissima cura, non condecens in loco sepulturæ tradidit d. Post multa autem annorum curricula omni gentilium furore remoto, quidam vir sanctus, cui nomen Dulcidius e, ad pontificatus dignitatem provectus, omnibus posthabitis, ecclesiam foris murum f ejusdem urbis ad Septentrionale clima in suburbio construxit, eandemque sub sacræ Virginis veneratione cælesti Sponso consecravit. Sanctorum quoque corpora cælitus per visionem somni admonitus ab inculto et minus religioso loco cum summo condigni honoris officio ad locum, Domino dicatum, transferre non distulit, ipsaque ab invicem sejunxit, beatissimam namque virginem Fidem, quæ cæteros in palma victoriae præcellit, in basilicam eandem cum maxima honorificentia mausoleo pretioso, marmore exciso, commendavit, in quo, ut gesta rei usque hodie prodit veritas, litterarum anaglyphæ* titulus passionis ejus sub fastigio brevitate inscriptus est; sanctum vero Caprasium intra muros urbis ad ecclesiam ibidem fundatam detulit, eumque consimili honore in sarcophago, item marmoreo, diligentissime deposuit g.

6 Cœperat enim prælibata Christi sponsa et martyr Fides tantis miraculorum signis præfulgere, ut cæcos illuminaret, surdis auditum redderet, energumenos curaret, et omnia infirmitatum genera a variis languidibus depelleret. Tanta vero claritate eadem regina virtutis Fides a Domino coronata, illico fama ejus non tantummodo per finitimas civitates et regiones intonuit, sed etiam per quadrilateras mundi plagas ipsa filia cæli et virgo sacratissima Fides ab omni gente longe lateque famosissima atque gloriosissima, per virtutum insignia prædicabatur h. Post aliquantulum ergo temporis devotus populorum concursus ad tumulum illius frequenter confluebat, plurimaque diverse agrotantium multitudo circumquaque deferebatur, per quos ipsa maxima Martyr mirabiliter a Deo clarificata*, omnes, sanitate recepta, læti et incolumes magnalia Dei Virginisque annuntiantes, inde regressi sunt.

7 Sita est ergo supradicta urbs in Gallia Inferiori, quam præterluit fluvius, videlicet Garonna i, sed in trina Gallie divisione hæc quidem tertia ad differentiam duarum, Gallia Comata et Inferior cognomine vocatur k. Est item ejusdem Gallie provincie monasterium quoddam, quod dicitur Conchas l, in quibusdam convallibus statutum, undique præruptis montibus circumclusum ad Meridianum polum nemorositate opacum, duorum stadiorum spatio in longitudine extensum, quod in ambitu qualitatis loci ad instar Conchæ videtur formatum, indeque vocabuli originem traxisse cognoscitur. Denique id ipsum quondam ab exercitu Saraceno- rum, quando hostilibus armis ad omnem pene Europam devastandam egressi sunt, funditus destructum est m, ita ut regalia chirographa, ad diocesim ipsius se habentia, dispersa perirent. Evolutis quoque post aliquantulis annis, Carolo summo imperatore jubente, a Ludovico, filio ejus, qui sub ipso patre, adhuc vivente, coronatus et in regnum sublimatus est, cum privilegiis, præcepto illius iterum rescriptis, ab imo funda-

AUCTORE ANONYMO.

c Aginni sepulta, ac dein inventa elevataque suis-

d

e

f

g

h

i

k

l

m

E *supple et vel forte leg. anaglypho opere

g et ad S. Fidis mausoleum miracula multa patraventur,

h

*supple fuit, et F

Conchensis cænobii, cujus situs et eorum referuntur,

i

k

l

m